

NĚKOLIK ÚVAH O TVOŘENÍ SLEDŮ BOJOVÉ SESTAVY V OBRANĚ

Plukovník Jozef Tóth

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války Sovětského svazu vytvořily pro zaujímání bojové sestavy v obraně všeobecnou poučku o vzájemném poměru sil mezi prvním a druhým sledem. V zásadě platilo toto: do prvního sledu se vyčleňují $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{4}$ sil a zbytek tvoří druhý sled. Naše nové řady Oper-I-1 ani Oper-I-2 nepřinášejí v tomto směru na první pohled žádnou změnu.

Tento dojem je zdánlivý proto, že o této otázce je v předpisech řečeno poměrně velmi málo. Právě z tohoto důvodu chci rozebrat ty zásady, které, i když jsou v řádech uvedeny skromně a poměrně nenápadně, jsou velmi důležité. Tyto zásady zdůrazňující význam druhých sledů a záloh v soudobých bojových podmínkách musí podstatnou měrou ovlivnit tvoření jednotlivých sledů a záloh bojové sestavy. Rozdíl proti dřívějšímu musí se projevit jak v síle a složení, tak i v bojovém předurčení jednotlivých sledů, a to především na stupni sboru a armády. Proto podle mého názoru zasluhuje tato otázka v současných podmínkách daleko větší pozornosti jak v teorii, tak i v praxi, než je jí věnováno, neboť hlubším rozбором těchto několika vět uvedených v řádech, dojdeme k novinkám, které jsme dosud v obraně neuplatňovali.

Rozeberu nejpodstatnější principy, které naše řady obsahují o tvoření druhých sledů a záloh v soudobých podmínkách. Oper-I-2 v příslušných částech o bojové sestavě zachovává v podstatě zásadu, která vyplynula ze zkušeností z Veliké vlastenecké války, a nadto ji doplňuje dalšími prvky bojové sestavy, a to především vševojskovou zálohou i při existenci druhého sledu, dělostřeleckou zálohou a zálohou pojitek. Kromě toho v článku 40 uvádí: »Přitom značně vzrůstá význam druhých sledů a zvláště záloh vševojskové, tankové, dělostřelecké, protitankové a ženijní.«

Abychom správně pochopili smysl »značného vzrůstu významu« těchto prvků bojové sestavy, musíme si uvědomit jejich předurčení v obraně. Víme, že těchto prvků v obraně používáme především k provádění protiztečí, k manévru na nejohroženější směry a prostory. Jinými slovy vyjadřujeme jimi především aktivní ráz obrany. Vzrůstá-li v současných podmínkách jejich význam, vzrůstá také důležitost a nutnost aktivního vedení obrany.

Do zavedení zbraní hromadného ničení do výzbroje armád hlavní tíha obranného boje, záležející v pevné a houževnaté obraně na místě, spočívala na prvních sledech. Druhé sledy využívaly úspěchu obrany prvních sledů a dovršovaly tento úspěch protiztečemi a protiúderem k obklíčení a zničení nepřátelských sil, které pronikly do naší obrany. Bylo tedy logické, že do prvního sledu bylo nutno dát takové síly a prostředky, které by byly schopny opotřebovat nepřítele fyzicky i morálně tak, že k dovršení jeho zničení postačily i menší síly.

V současných podmínkách, kdy atomové zbraně, zvláště při jejich

hromadném použití, jsou schopny plošně umlčet i nejsilnější obranu, nebylo by správné trvale obsazovat velkými silami ta pásma a prostory, na které útočník pravděpodobně povede své hromadné atomové údery.

Z dosavadních zkušeností víme, že to bude především hlavní pásmo obrany a potom druhé pásmo obrany. Z tohoto důvodu je nutné zrevivovat znění Polního řádu Oper-I-2, čl. 147, v kterém se hovoří, že »v prvním sledu střeleckého sboru budou zpravidla obě střelecké divise«. Od této všeobecné zásady nutno v soudobých podmínkách upustit.

Podle mého názoru u střeleckého sboru nebude správné k obraně hlavního pásma obrany vyčleňovat dvě střelecké divise hlavně v tom případě, když toto pásmo nebude po ženijní stránce dostatečně vybudováno a vojska určená pro obranu budou přicházet z hloubky. Provede-li útočník hromadný atomový úder na toto pásmo, vyřadí nám většinu sil a prostředků, aniž vyčerpá své síly, pronikne rychle do taktické hloubky a snadno zdolá poměrně slabé síly druhého sledu sboru. Tím nás zbaví možnosti provést manévry druhým sledem sboru, někdy i armády.

Další možnost, která bude vyžadovat vytvoření sestavy o jedné divisi v prvním sledu, vznikne tenkrát, bude-li sbor bránit důležitý směr, na kterém se předpokládá hlavní nepřátelský úder. Tu je nutno mít již v rámci sboru, hlavně však v rámci armády, silné druhé sledy učené do hloubky. Toto zesílení druhého sledu se provede na úkor druhého sledu.

Druhý sled a zálohy možno všeobecně považovat za méně citlivé na atomové údery než první sledy, hlavně tenkrát, když

- budou rozptýleně rozmístěny (divise asi 150 km²),
- budou dokonale využívat členitosti terénu a přirozených protiatomových krytů,
- budou důsledně a soustavně provádět změnu v prostoru svého rozmístění,
- budou dodržovat všechny zásady pro maskování.

V souvislosti s uvedenými požadavky nutno spojit předpoklad, že se nepříteli vždy nepodaří včas odhalit naši sestavu s takovou přesností, jakou vyžaduje potřeba k vedení atomového úderu. V takovém případě je větší bezpečnost druhých sledů zaručena.

Proto se zdá v uvedených případech výhodnější vyčlenit k obraně hlavního pásma obrany jen nejnútnejší síly a dvě divise učené v taktické hloubce obrany s cílem provést protizteč nebo bránit druhé pásmo obrany.

Nevýhoda slabého prvního sledu je v tom, že poskytujeme nepříteli možnost, aby se, podaří-li se mu zjistit rozmístění našich sil, poměrně snadno a s nasazením jen malých sil zmocnil našeho hlavního pásma obrany. Proto vytváření silných druhých sledů na úkor prvních sledů nebude výhodné používat u všech střeleckých sborů na širokém úseku fronty. U některých sborů, hlavně tam, kde budou na předním okraji výhodné podmínky pro obranu především s hlediska protiatomového, a tam, kde sbor bude mimo hlavní úder nepřítel, je výhodné ponechat na hlavním pásmu obrany větší celky. Toto opatření nám umožní, že nepřítel nesnadněji odhalí rozmístění našich sil, a dále při jeho zteči

omezujeme vlom do stran, čímž současně zabezpečujeme od samého začátku

a) ohrožení boků nepřítele, k jejichž zabezpečení musí vyčlenit síly na úkor úderného uskupení,

b) výhodné podmínky k provedení protizteči našimi druhými sledy.

Silný druhý sled střeleckého sboru umožní veliteli sboru provést silnou protizteč oběma divisemi (viz schema 1 a 2) nebo přejít jednou divisi do obrany druhého pásma obrany a druhou provést protizteč, v krajním případě oběma divisemi úporně bránit druhé pásmo obrany, po případě mezilehlé nebo příčné postavení (viz schema 3 a 4).

Rozhodne-li se velitel sboru použít obou divisi pro obranu, má dostatek sil a prostředků k tomu, aby proniknuvšímu nepříteli souvislou obranou přehradil další cestu, po případě zastavil nebo zdržel jeho postup.

Použije-li nepřítel svých atomových zbraní k prolomení hlavního pásma obrany, nebude mít dostatek prostředků k průlomu tak silného druhého pásma, aspoň ne ve zkrácené době. Tohoto úspěchu pak bude moci využít velitel vševojskové armády, zvláště předvídá-li provedení armádního protiúderu (viz schema 4).

V tomto případě hlavní pásmo obrany nemá již ten význam jako předtím, nýbrž nabývá více významu zabezpečovacího pásma. Jeho úkolem bude hlavně klamat nepřítele o prostoru rozmístění hlavních sil sboru a donutit ho provést atomový úder do prostoru obsazeného slabými silami, chránit hlavní síly sboru před přímým úderem a zabránit nepřátelskému pozemnímu průzkumu odhalit náš zámysl. Aby však vzbudilo pravdivý dojem hlavního pásma obrany, musí být připravováno podle všech dosud platných zásad až na tu výjimku, že k jeho obsazení nebude určeno tolik sil a prostředků, jak jsme to dělali doposud.

První případ, kdy velitel sboru použije celého svého druhého sledu (dvou divisi) k provedení protizteče (viz schema 1), zdá se výhodný tenkrát, bude-li protizteč vycházet z příčného postavení mezi hlavním a druhým pásmem obrany nebo dokonce z druhého pásma obrany. Výhoda je především v tom, že protizteč je prováděna velkou silou do boku nepřítele. Z tohoto důvodu zabezpečení boků protizteče nevyžaduje větších sil. Postačí, když výchozí čáru protizteče zabezpečí slabší jednotky a směr hlavního úderu nepřítele bude přehrazen protitankovými zálohami, pohyblivým odřadem zatarasovacím a po případě vševojskovou zálohou velitele sboru. Použití vševojskové zálohy velitele sboru tímto způsobem odpovídá jejímu předurčení. Použít ji k náhradě ztrát na hlavním pásmu obrany by nebylo účelné a časově by bylo neuskutečnitelné. Protizteč dvěma divisemi možno provést též na vstřícných směrech, na každém směru jedna divise (viz schema 2).

Vstřícná protizteč i přes své nevýhody (tříštění sil, ztížená podpora sborovými prostředky, ztížené velení atd.) má v současných bojových podmínkách i mnoho výhod. Jsou to především

- větší rozptýlení sil, a tím zmenšení atomového úderu,
- snadnější a rychlejší manévr k protizteči,
- současné oboustranné napadení vklínivšího se nepřítele,
- v konečném údobí protizteče soustředění sil k ničení obklíčeného nepřítele.

Uvedené výhody této varianty protizteče nás opravňují k tomu, aby i tento způsob protizteče v současných podmínkách byl považován za výhodný.

Výhodné bude, bude-li směr protizteče směřovat do boku a týlu útočícího nepřítele. Zdá se však, že tento požadavek není nezbytný, neboť tak velkými silami bude možno provést protizteč proti nepříteli více čelně, rozdrtit část sil jeho hlavního úderného uskupení ve střetném boji nebo mu alespoň způsobit ztráty, donutit ho k přeskupení sil, a tak získat čas a výhodné podmínky pro protiúder druhým sledem armády (viz schema 5). Protizteč (protiúder) vedenou čelně je třeba zabezpečit atomovými údery namířenými především proti čelu hlavního úderného uskupení a proti přisunovaným druhým sledům nepřítele.

Protizteč vedenou čelně považujeme sice za výjimku, ale v některých případech bude jí nutno použít. Bude to hlavně tenkrát, když

- poměr sil nepřítele proniknuvšího do naší obrany bude pro nás výhodný,
- protizteč bude mít do hloubky jen omezený cíl,
- provedení protizteče do boku nepřítele z terénních, časových nebo jiných důvodů nebude možné nebo výhodné.

Bude-li velitel sboru jednou divisi bránit druhé pásmo obrany a protizteč provede jen mechanisovanou divisi (viz schema 3), je třeba, aby boky protizteče byly pevně zabezpečeny, a to jak na hlavním pásmu obrany, tak i na druhém pásmu obrany nebo na příčném postavení. Vytvoří-li se taková situace, může být čas vyrazení mechanisované divise k protizteči stanoven až na dobu, kdy se nepřítel pustí do boje o druhé pásmo obrany. Velkou nevýhodou tohoto způsobu je, že zasazujeme své síly do boje postupně po částech a že tříštíme své úsilí časově i prostorově.

Při vytváření silných druhých sledů nemusíme se obávat menších vlomů do vlastní obrany. Nepřítel vniknuvší do naší obranné sestavy je nucen zabezpečovat své boky a tím zeslabuje svoji údernou sílu. Proto musí pak zasazovat své druhé sledy, čímž se vytvářejí výhodnější podmínky pro úspěšné provedení protizteče (protiúderu). Rozhodný význam pro dosažení úspěchu při každé protizteči (protiúderu) bude mít použití atomových pum. Možný způsob použití atomových pum je znázorněn na schematu 5.

Ve vytvoření silných druhých sledů v obraně vidím hlavně tyto výhody:

- menší účinek atomových úderů nepřítele,
- větší a účinnější manévr sil a prostředků,
- vzrůst síly momentu překvapení,
- účinnější narůstání odporu v hloubce obrany,
- zlepšení poměru sil v taktické hloubce na směru průlomu nepřítele.

Menšího účinku atomových úderů nepřítele bude dosaženo tím, že útvary a svazky v hlavním pásmu obrany budou rozptýleny ještě více, než jak jsme toho používali doposud. O rozmístění našich sil na hlavním pásmu obrany může nepřítel získat poměrně přesné zprávy. Čím dále do hloubky naší obrany budou jeho zprávy méně přesné. K vedení atomového úderu je třeba co možná nejpřesnějších údajů. Takové přesné

zprávy z hloubky naší obrany bude nepřítel získávat jen stěží. Kromě toho bude muset nepřítel v každém případě použít atomových úderů i proti obraně na hlavním pásmu obrany, a to z toho důvodu, aby si uvolnil cestu pro průlom především při zahájení své zteče. Naše síly umístěné na druhém pásmu obrany budou cílem jeho atomových úderů až v druhém pořadí. Proto je možno považovat za správný i ten předpoklad, že nepřítel použije svých prostředků atomového napadení na hlavní pásmo obrany i tenkrát, když zjistí, že je obsazeno menšími silami. Za podmínek, kdy hlavní pásmo obrany nebude po stránce protiatomové ochrany dostatečně vybudováno, nebylo by správné dávat pod přímý úder nepříteli hlavní síly už i proto, že údaje o jejich rozmístění i síle bude moci nepřítel poměrně snadno získat.

Naproti tomu vojska rozmístěná v hloubce obrany, t. j. už i na druhém pásmu obrany, nejsou již tak vystavena účinnému a přímému pozemnímu průzkumu, mají možnost častěji změnit prostor rozmístění, mají daleko příznivější podmínky pro ženiijní budování obrany, hlavně po stránce PAO, pro maskování a klamání nepřítel. Konečně i kdyby se nepříteli podařilo odhalit rozmístění našich druhých sledů, je přirozené, že své úsilí soustředí především na průlom hlavního pásma obrany. Použije-li rovným dílem atomových úderů i proti našim druhým sledům, znamená to tříštění sil a prostředků. Z praxe víme, že jakékoli tříštění sil nedává plný úspěch. Tedy i v našem případě to znamená pro nás menší ztráty.

Jak vysvětlit větší a účinnější manévr sil? Z dosavadního způsobu obrany, kdy jsme obvykle dávali mechanisovanou divisi do druhého sledu, musel se velitel sboru rozhodnout pro provedení protizteče tak, aby nepřítel neprolomil hlavní pásmo obrany dříve, než mechanisovaná divise vyrazí k protizteči. K prolomení hlavního pásma obrany při tempu 3 až 4 km/hod. potřeboval nepřítel 3 až 4 hodiny. Mechanisovaná divise potřebovala k provedení přesunu na vzdálenost 15—20 km a rozvinutí na čáře zasazení 2,5 až 3 hodiny. To znamenalo, že velitel sboru musel dát rozkaz k zahájení přesunů mechanisované divise na některou variantu nejpozději jednu hodinu po vyrazení nepřítel k průlomu a v některých případech ještě dříve. Protože hodinu po vyrazení nepřítel k průlomu nepřítel nezasadí ještě ani všechny taktické zálohy, musel se velitel sboru rozhodovat v době, kdy situace nemohla být ještě tak zralá, aby bylo možné ji správně zhodnotit a zdůvodněně se rozhodnout. Zdržel-li se s rozhodnutím nebo trval-li přesun mechanisované divise delší dobu pro zásah nepřítel, přišla mechanisovaná divise pozdě a byla vystavena nebezpečí, že bude nepřitelem prolomivším hlavní pásmo obrany sama napadena a obklíčena, anebo velitel sboru musel přejít svým druhým sledem k obraně druhého pásma, po případě příčných postavení. To znamená, že velitel byl nucen zpravidla mechanisovanou divisi bránit druhé pásmo obrany, aby aspoň tak získal výhodné podmínky pro zásah druhého sledu armády.

K tomu je nutno ještě poznamenat, že v současných podmínkách přesun mechanisované divise ve dne, hodinu po vyrazení nepřítel, nebude možno utajit, a tedy bude uskutečňován pod silnými údery nepřátelského letectva a dělostřelectva, a že na čáru zasazení, vysunutou daleko k přednímu okraji, může přijít pozdě a se ztrátami. To znamená, že by proti-

ztec mechanisované divise za uvedených podmínek na hlavním směru úderu nepřítele bylo možno těžko uskutečnit, i když jsme s ní obvykle počítali.

Daleko příznivější situace pro uskutečnění manévru k protizteči se jeví, budou-li v druhém sledu sboru dvě divise — jedna mechanisovaná a jedna střelecká. Velitel sboru nebude nucen tak brzy se rozhodovat, jakým způsobem použít svého druhého sledu, hlavně ze dvou příčin:

1. Vyráží-li nepřítel k průlomů a v boji o hlavní pásmo nebyl donucen zasadit své zálohy, může velitel sboru jedné divisi nařídít obranu na druhém pásmu, tím dosáhnout souvislosti taktické hloubky obrany, vázat tak nepřátelské síly do větší hloubky a mechanisovanou divisi provést protiztec za daleko výhodnějších podmínek. Výhodnější podmínky jsou v tom, že nepřítel bude už donucen zasadit do boje své taktické zálohy a výchozí čára pro protiztec nemusí být vysunuta tak daleko k přednímu okraji. V tomto případě se přesun mechanisované divise zkrátí a zrychlí. Kromě toho síly nepřítele budou více soustředěny k průlomů druhého pásma obrany a tím méně jich bude moci nepřítel použít proti mechanisované divisi, alespoň z počátku protizteče.

2. Bude-li mít velitel sboru silný druhý sled, nemusí tak brzy provádět protiztec a může nepřítele proniknuvšího do hlavního pásma obrany napadnout protiztečí celou silou druhého sledu před druhým pásmem obrany. Touto protiztečí udeřit do části útočnickových sil střetným bojem, rozdrtit je a postupem do týlu a boku hlavních sil v součinnosti se sousedem je obklíčit a zničit. Výhodou tohoto způsobu protizteče je, že může být provedena bez větších přesunů, s překvapením a s velkou silou a že ihned od začátku protizteče současně ničíme a obklíčujeme nepřítele.

Z toho vyplývá, že při tak silném druhém sledu bude velitel sboru mít vždy možnost provést protiztec aspoň jednou divisi, a to za podmínek, které jsou výhodnější, a tedy dávají větší naději na dosažení úspěchu.

Aby však nedošlo k mylnému názoru, že takto necháváme naše síly ničit izolovaně po částech — nejdříve na hlavním pásmu obrany a potom na druhém pásmu obrany — je nutno vidět mezitím ještě zásah záloh (vševojskové, protitankové, pohyblivého odřadu zatarasovacího, protitankového rajonu atd.) divise prvního sledu a velitele sboru. Tyto zálohy, které jsou pohyblivější než druhý sled sboru, mohou včas provést manévry na umlčené úseky v hloubce hlavního pásma obrany nebo za ním. Tím je nepřítel nucen bojovat nepřetržitě od samého začátku své zteče až do dotyku s druhým sledem sboru. Velitel sboru použije svého druhého sledu k dovršení obranného boje. K tomuto dovršení bude mít možnost i čas, aby zorganizoval a soustředil všechny své volné síly do obrany nebo do protizteče.

Při hodnocení síly momentu překvapení pro navrhovaný způsob bojové sestavy nutno poznamenat, že dokazují-li výhody a způsoby použití silných druhých sledů, neznamená to, že jsem pro jednoznačné používání $\frac{2}{3}$ sil v druhém sledu. Tímto rozbořím chci jenom dokázat, jak zásadně se změnil v současných podmínkách význam a funkce jednotlivých sledů bojové sestavy v obraně, což rozšiřuje možnost k překvapivé činnosti

vojsk. Myslím, že takové rozdílné způsoby použití sil přinášejí velké možnosti pro překvapení nepřítele. K této otázce je nutno připomenout, že překvapení můžeme dosáhnout jen tenkrát, když se oprostíme od jakékoli šablonovitosti. Tato skutečnost již napřed dokazuje, že při tvoření sestavy hlavními motivy musí být vždy úkol, zámysl velitele a konkrétní situace a ne předem vytvořené zásady.

Rozebral jsem po této stránce jen Polní řád Oper-I-1 a Oper-I-2 a poukázal, že je nutné je v otázce tvoření sledů rozvinout a doplnit. Polní řád Oper-I-3, který je novější, daleko zřetelněji podává nový požadavek na tvoření a sílu druhých sledů, neboť v čl. 163 stojí psáno: »Obranná operace prováděná za používání atomových zbraní se vyznačuje ... vytvořením silných druhých sledů a záloh všech druhů a rozptýleným jejich rozmístěním« a dále »Přitom se k ochraně taktické hloubky vyčleňuje nezbytné nutné množství sil a prostředků.« Ještě přesněji je to povědění v čl. 164, v němž kromě jiného stojí: »Střelecký sbor, který brání pásmo do 20 km, může mít v prvním sledu jednu střeleckou divisi a v druhém sledu ostatní síly.«

Citovaná znění Polního řádu jsou velmi závažná. V článku 163 se požaduje, aby v hlavním i druhém pásmu obrany bylo umisťováno jen nezbytné nutné množství sil a prostředků. To znamená, že mnou uvedené otázky síly druhého taktického sledu mohou být obdobně aplikovány i na druhý operační sled (druhý sled armády). Řešit tuto otázku tak, abychom do prvního operačního sledu vyčlenili jen jeden střelecký sbor a dva střelecké sbory dávali do druhého operačního sledu, je též možné. Tento způsob bude výhodné uskutečňovat jen za zvláštních podmínek, jako na př. v obraně systému opevněného prostoru nebo na zvlášť důležitém operačním směru, kdy armáda dostane jen velmi úzké obranné pásmo.

Častějším řešením bude případ, kdy velitel armády pro obranu taktické hloubky dá sice dva střelecké sbory, avšak oslabí je a to aspoň jeden sbor, někdy i oba sbory o jednu divisi. Z této divise (divisí) si pak vytvoří svoji vševojskovou zálohu a zesílí druhý sled. Tímto způsobem se nám vytváří poměr mezi prvním a druhým sledem v divisích 5 : 4 nebo až 4 : 5. První případ je běžné řešení již v současné době na našich školách i u vojsk.

Abychom si utvořili úplný obraz, nutno poznamenat, že i toto číselné vyjádření nedává ještě dosti věrný obraz poměru sil obou sledů. Podstatnou měrou bude hodnota druhého sledu armády větší i při nezměněném číselném poměru, budou-li v něm mechanisované divise, které dáme do zálohy nebo do druhého sledu armády. Toto řešení bude výhodné zvláště tehdy, když během vedení obranné operace z jakýchkoli příčin nebude možné nebo výhodné provádět manévr v taktickém rámci, ale výhodnější bude jej uskutečnit v rámci operačním.

Pro rozmístění silného druhého sledu zůstávají v platnosti zásady Polních řádů. Každá z obou divisí bude mít svůj určený prostor a záložní prostor, který může být na druhém pásmu obrany, před ním nebo za ním. Přitom je třeba dodržet zásadu, aby plně využily budovaných obranných objektů a přirozených terénních skrytů a krytů. Bude-li ně-

kteřá divise před druhým pásmem nebo za ním, využije budovaných příčných nebo předsunutých postavení přilehlých k tomuto pásmu. Zásadu rozptýleného rozmístění je možno dodržet, neboť šířka obranného pásma sboru na druhém pásmu obrany může být větší než na předním okraji. Toto rozšíření bude možno uskutečnit zvláště tenkrát, bude-li soused mít v druhém sledu menší síly a bude-li žádoucí, aby šířka jeho obranného pásma byla menší.

Tyto úvahy byly probírány izolovaně jen v rámci střeleckého sboru a vševojskové armády a za předpokladu, že jak sbory, tak i armády mají po třech divisích, po případě po třech sborech. Víme však, že velitel armády i velitel frontu může tuto organizaci svazků a svazů měnit podle daného úkolu a podle svého zámyslu. Tím se nám otvírají další možnosti při vytváření silných druhých sledů u armád (sborů) na hlavním operačním směru na úkor armád (sborů) bránících se na podružných úsecích. Je třeba zdůraznit, že to bude dosti častý zjev, hlavně v rámci frontu, kdy armády na hlavním směru budou kvantitativně i kvalitativně silnější než armády na podružných obranných směrech.

V souvislosti s otázkou tvoření silného druhého sledu není nikterak narušena otázka tvoření vševojskové zálohy. Je vhodné vytvářet ji i v tomto případě. Změna však může nastat v tom, že ji velitel sboru nevytvoří z divise prvního sledu, nýbrž z některé divise druhého sledu. Také její předurčení a úkol zůstane nezměněn. Při praktickém použití bude výhodné s ní počítat pro nahrazení ztrát u druhého sledu nebo pro přehrazení směru postupu nepřítele v hloubce vlastní obrany, t. j. za hlavním pásmem obrany nebo na druhém pásmu (příčném postavení) v součinnosti se zálohami druhů vojsk, hlavně dělostřelecké, protitankové a POZ. Nahrazovat jí ztráty a vyplňovat mezery na hlavním pásmu obrany nebude časově možné a účelné. Vhodnější bude použít ji k zabezpečení splnění úkolů hlavních sil (druhého sledu).

V tomto duchu možno vysvětlit též znění článku 164. Tam je totiž uvedeno, že u střeleckého sboru do prvního sledu dáváme jednu střeleckou divisi a ostatní síly do druhého sledu. To znamená, že v druhém sledu sboru mohou být dvě divise, ale i jedna divise. Druhý případ vznikne tenkrát, když druhou divisi vyčlení velitel armády do své zálohy, po případě do svého druhého sledu.

Ve svých úvahách jsem se zaměřil jenom na vševojskový rámec. Nebylo by však správné, kdybychom jenom s toho hlediska posuzovali sílu jednotlivých sledů. Víme, že odolnost obrany spočívá na těsné součinnosti všech druhů vojsk a celkovou hodnotu obrany měříme též podle dosažených taktických hustot. A to jsme zase u druhého důležitého problému. Dáme-li do obrany hlavního pásma obrany podle čl. 164 Oper-I-3 jen jednu střeleckou divisi, zvětší se nám obranné úseky útvarů na tomto pásmu, a proto nebude mít divise dostatek prostředků, aby vytvořila takové hustoty na hlavním pásmu obrany, jak všeobecně požadujeme. Je-li však žádoucí, aby tyto minimální hustoty na důležitém směru zůstaly, naskýtají se dvě možná řešení, a to:

1. Tuto divisi předem zesílit větším množstvím posilového dělostřelectva, tanků atd.
2. Zesilovat ji předem jen podle dosavadních zásad, i když nedosáhne

dosud užívaných hustot, avšak mít připraveny zálohy těchto sil i prostředků a teprve během vedení boje manévrem dosahovat potřebných hustot.

Pro první řešení hovoří především důvody, že silu naší obrany musí nepřítel pocítit již před předním okrajem hlavního pásma obrany a především v boji o jeho přední okraj. Dále skutečnost, že jakýkoli manévr z hloubky pro tento moment přijde opožděně.

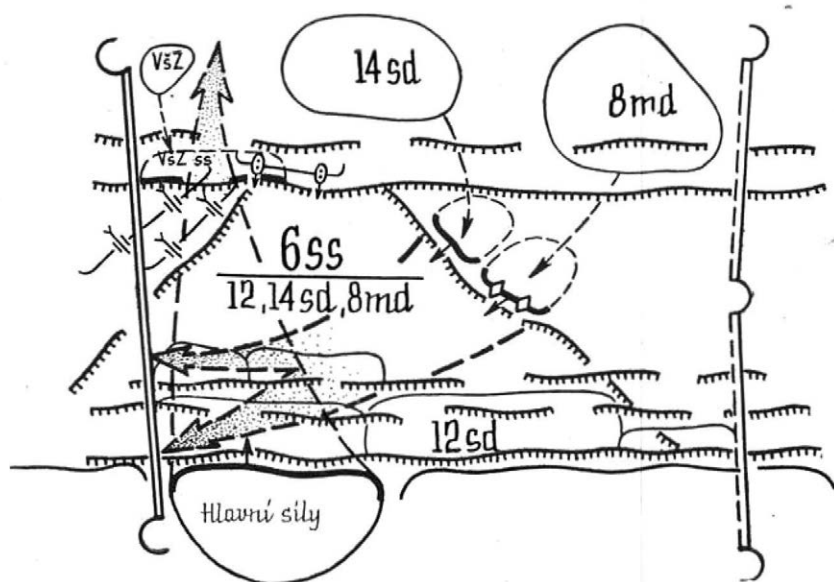
Pro druhé řešení mluví ty okolnosti, které platí i pro vševojskové svazky, t. j. uchránit hlavní síly a prostředky co nejvíce před soustředěnými údery zbraní hromadného ničení. Kromě toho naše řády zdůrazňují požadavek, aby byly vytvářeny silné zálohy všech druhů, to znamená potřebných hustot dosahovat pak manévrem.

Nejzávažnější nedostatek na hlavním pásmu se projeví v počtu dělostřeleckých hlavní a dělostřeleckých protitankových hlavní. Tyto nedostatky možno však v současných podmínkách odstranit. Je třeba si uvědomit, že atomové pumy, atomové dělostřelectvo, bezpilotní atomové střely i chemické zbraně nám umožňují ničit nepřítele již na dalekých přístupech k naší obraně. Organizace a provedení protipřípravy těmito zbraněmi je poměrně jednoduchá a velmi účinná. Jestliže jich vhodně použijeme před zahájením průlomu nepřítelem i během obranného boje, nebude nedostatek dělostřeleckých hlavní před předním okrajem i v boji o hlavní pásmo obrany tak citelný.

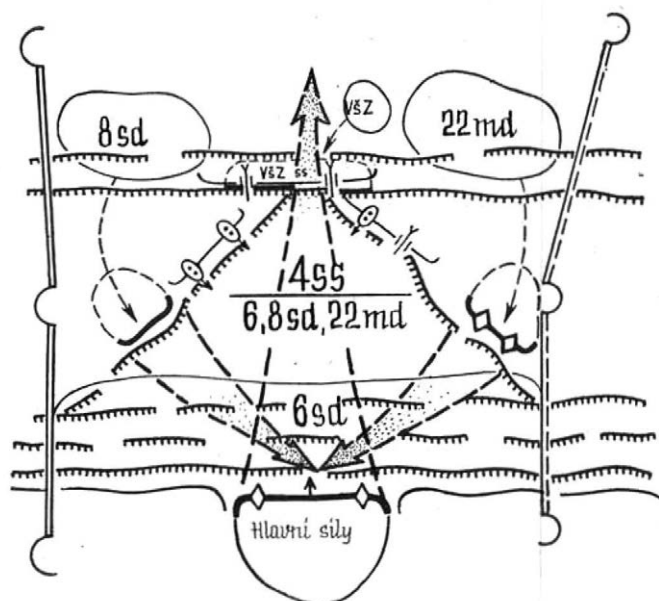
Malá hustota dělostřeleckých protitankových hlavní na hlavním pásmu obrany nás také nemusí znepokojovat. Zůstaneme-li při dosavadním systému protitankové obrany, může se nám stát, že použije-li nepřítel svých atomových zbraní k hromadnému úderu na hlavní pásmo obrany, vyřadí nám z boje tak velký počet protitankových zbraní, že v celé taktické hloubce ani zdaleka nedosáhneme požadovaných 25 protitankových hlavní na 1 km fronty. Tato skutečnost zase mluví pro to, abychom vytvářeli silné protitankové zálohy v hloubce obrany a potřebné hustoty dosahovali až během obranného boje manévrem. Aby se však protitankové zálohy nestaly těžkopádnými svou velikostí, můžeme mít u sboru i u armády po dvou i více protitankových zálohách. Kromě toho nedostatek protitankových hlavní na hlavním pásmu obrany můžeme nahradit větším počtem ženijních a chemických protitankových zátarasů, které jsou proti účinkům atomových úderů odolnější.

Podle toho, co bylo uvedeno, se zdá, že více důvodů je pro druhý případ. To znamená, že půjde o organizaci a zabezpečení velmi rozsáhlého manévru všemi zálohami již od samého začátku vedení obranného boje (operace). Je nutné, aby si štáby, hlavně střeleckých sborů a armády, tuto skutečnost uvědomily a při organizaci obrany položily hlavní důraz na zabezpečení manévru. Nezabezpečí-li se uskutečnění rychlých manévrů zálohami, bude těžko možné očekávat úspěch obrany.

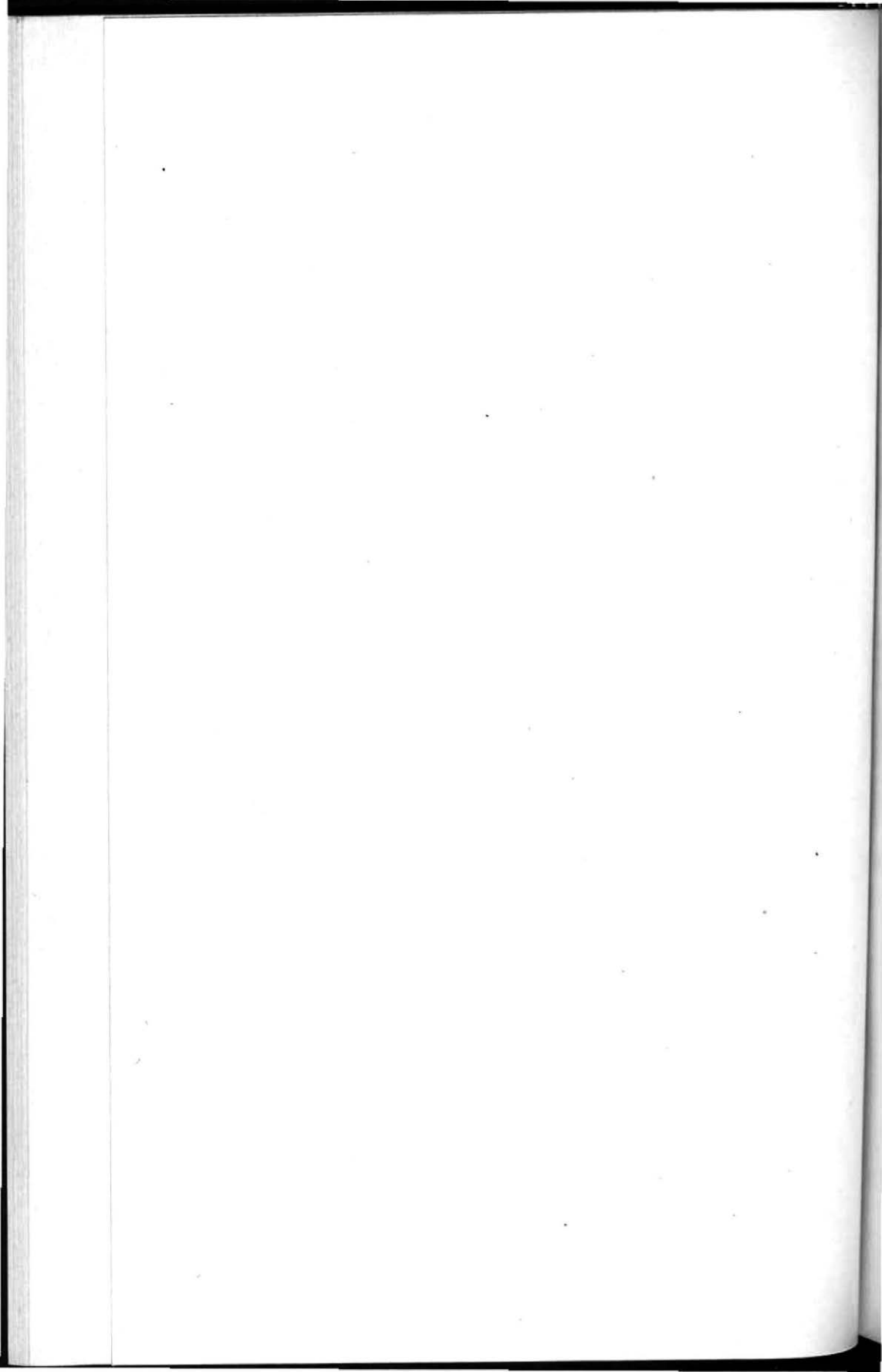
K tomuto zdůvodnění považují za nutné podotknout, že radikální použití způsobu silného druhého sledu nebo naopak silného prvního sledu pro každý případ může být velmi škodlivé, nebude-li pramenit ze správného zhodnocení konkrétní situace, při čemž kromě jiného rozhodující úlohu budou mít stav a pohotovost protiatomové a protichemické ochrany a možnost překvapení nepřítele.

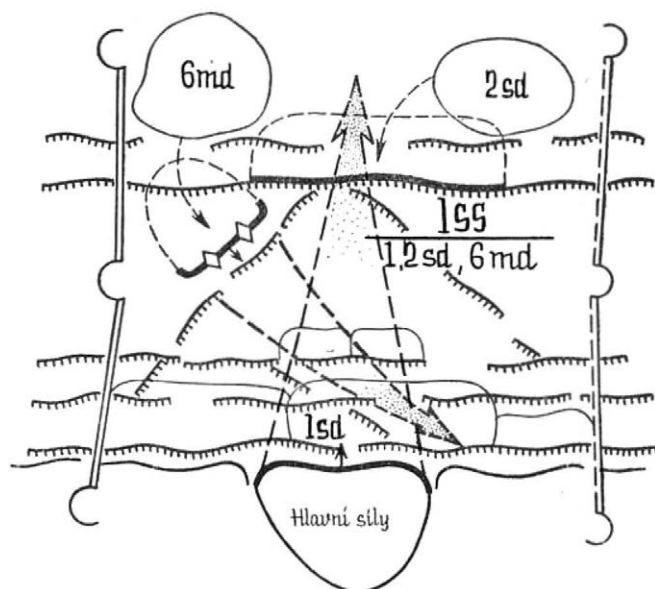

Schema 1. Protizteč oběma divisemi druhého sledu sboru do boku proniknuvšího nepřítele

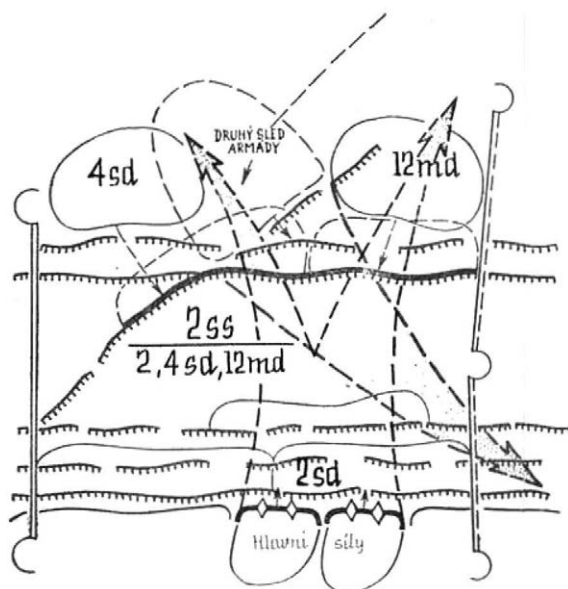

Schema 2. Protizteč oběma divisemi druhého sledu sboru vstřícnými údery do boků proniknuvšího nepřítele

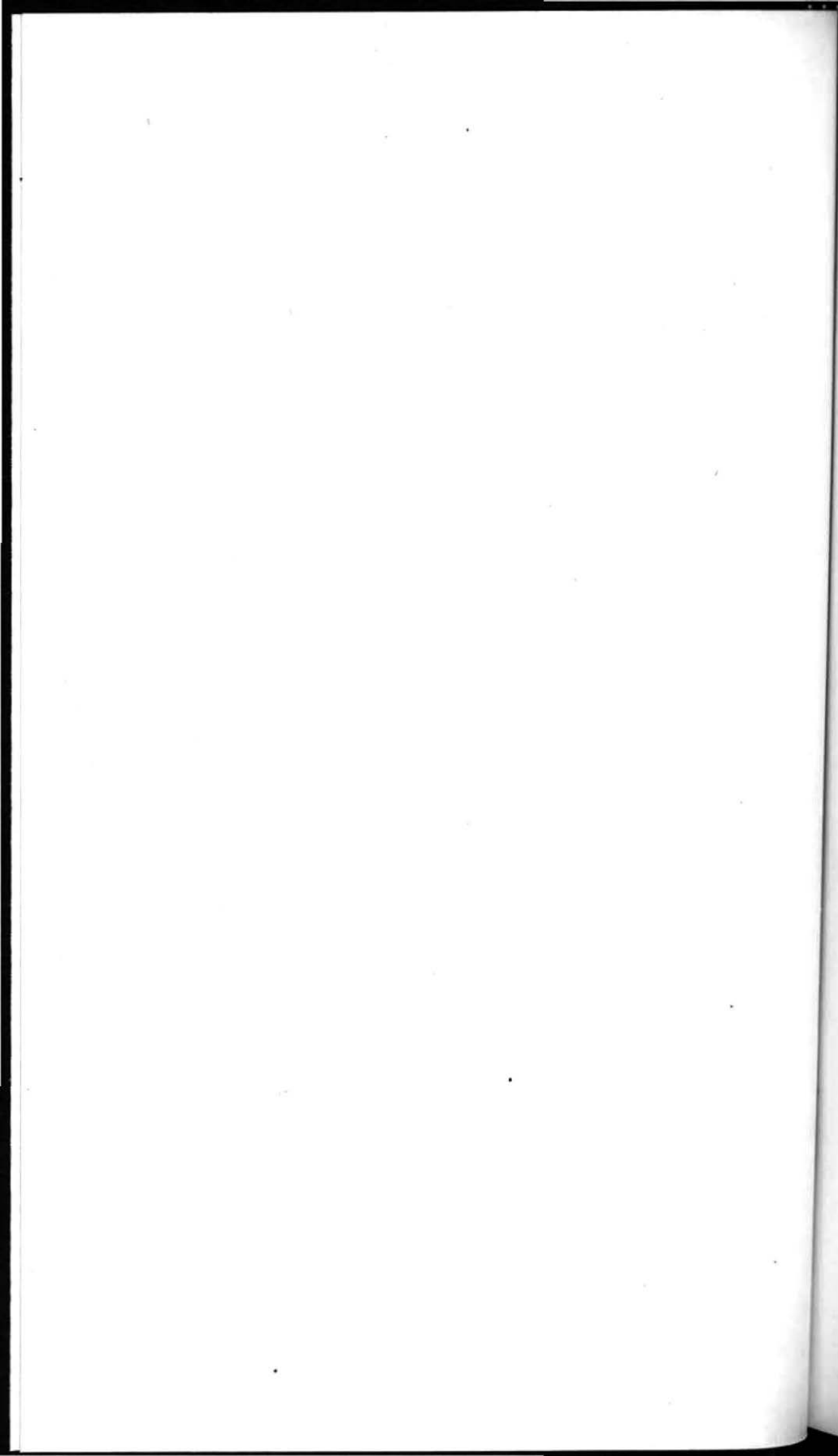

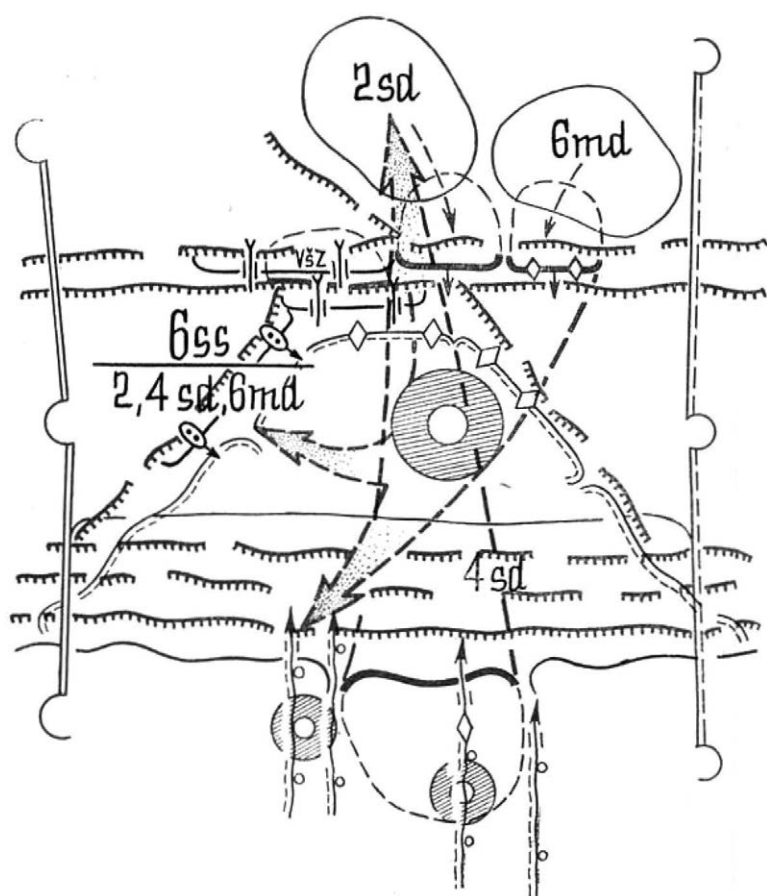

Schema 3. Protizteč md 2. sledu do boku nepřítele, proniknuvšího hlavním pásmem obrany; sd zůstává k obraně druhého pásma obrany

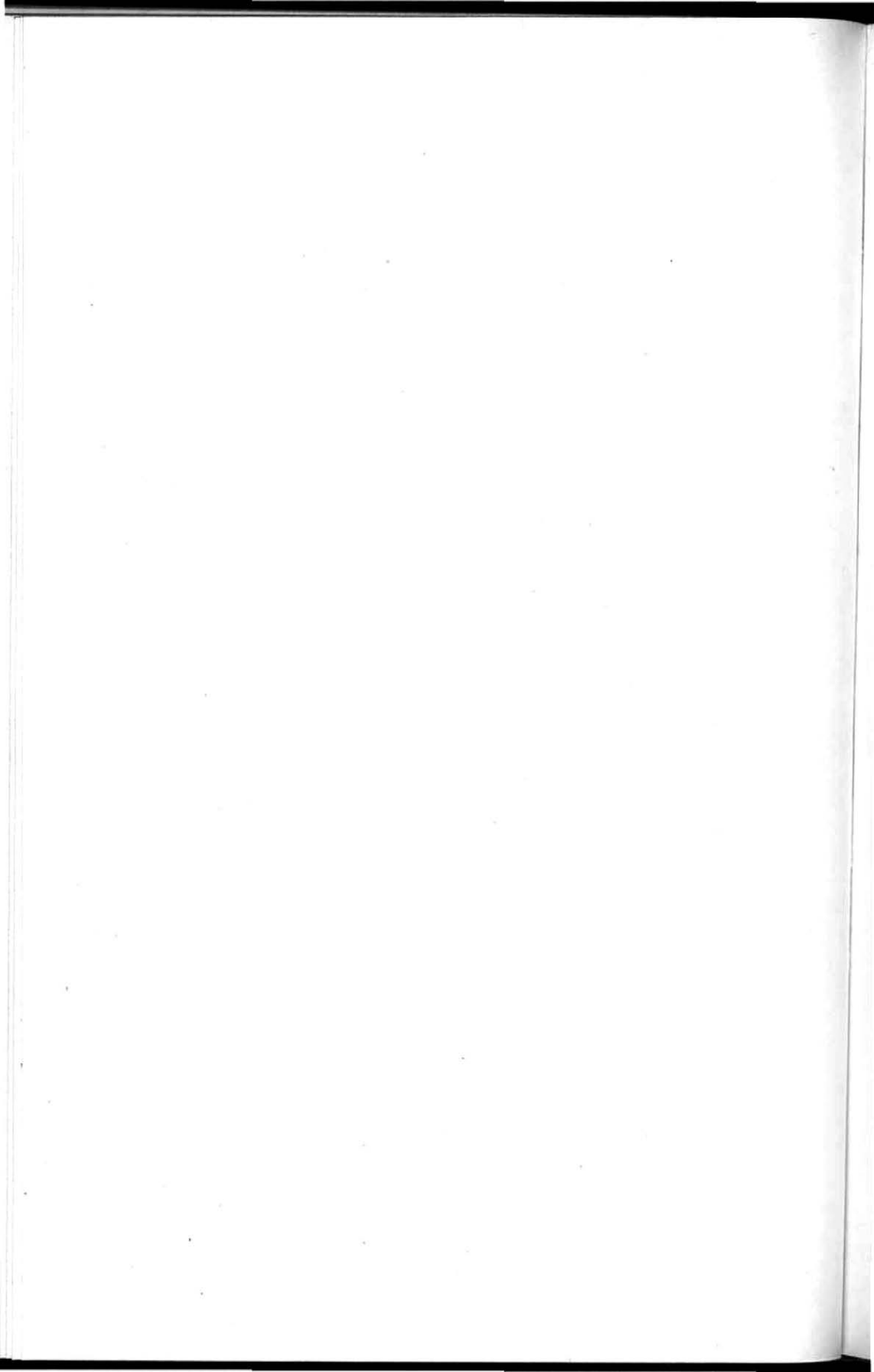

Schema 4. Obrana obou divíí druhého sledu sboru na druhém pásmu obrany a zabezpečení podmínek pro protiúder druhého sledu armády

Schema 5. Protizteč obou divíí druhého sledu formou střetného boje

Z á v ě r

Nepředpokládám, že jsem úplně vyčerpal otázku síly a významu jednotlivých sledů a záloh v obranném boji (operaci). Nelze ani očekávat, aby se v jednom článku takováto závažná otázka mohla vyřešit. Chtěl jsem jenom upozornit na důležitost a časovost řešení tohoto problému a tím dát podnět našim vědeckým pracovníkům a vševojskovým štábům, aby rozvíjeli a řešili tuto otázku v duchu potřeb současné obrany.

Nutno si uvědomit, že zásada vytvořená ve Veliké vlastenecké válce o jednoznačném vytváření silných prvních sledů v obraně je překonána. V současných podmínkách bude velmi často účelné hlavní síly sborů a armády především na důležitém směru vyčleňovat do druhých sledů. Kdy a v jakém vzájemném poměru, to bude záviset na mnohých činitelích, z nichž nejvýznačnější budou:

- hodnota vybudované obrany po stránce protiatomové a protichemické ochrany,
- možnosti terénu pro skryté a rozptýlené rozmístění druhých sledů v hloubce obrany,
- možnost uskutečňovat rychlý a rozsáhlý manévr druhými sledy,
- možnosti nepřítele v použití zbraní hromadného ničení a
- potřeba překvapit útočníka.

Při použití silných druhých sledů bude nutno přijmout tu zásadu, že při provádění protiztečí — protiúderu nemusíme vždy nepřítele nejdříve zastavit obranou a potom vyrazit k protizteči, nýbrž že bude někdy výhodné provádět protizteč (protiúder) podle zásad pro střetný boj. Přitom bude vždy rozhodující smělý a rozhodný úder vedený do boku vlivnějších se sil útočníka a někdy i čelně.

Protizteče i protiúder provádět z chodu a podporovat je atomovými údery. Zvláště důležitá atomová podpora bude při protizteči (protiúderu) vedené čelně.